

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " dvakrat . . . 80 "
" " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 40 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštnine.

IRENDENTAR:

Iredentistične razstave v naših šolah.

Rim, 24. nov. 1920.

Poslanec Salvemini: »Če italijanska zbornica sprejme Rapallsko pogodbo z Jugoslavijo v današnji soji, bo udeležila s tem program Italijanskega iredentizma do septembra 1914.«

Ljubljana, 1. dec. 1920.

Zanesimo več narodnega duha in državne čuta za ujedinieno in neodrešeno domovino v naše šole!

Poslužimo se vseh sredstev, ki so nam na razpolago pri tem delu. Naša šola naj zadiše narodno in državno in narod bo zadiral narodno in državno ž nio: in izvršen bo prepoved v dušah našega naroda ki ne bo več ustvarjal tal za avstrijskantsvo in protidržavno agitacijo brezvestnih brezdomovincev v našem narodu.

In ko bo narod vzliubil svojo domovino, bo sam izobil izvrške rodu iz sebe sam bo pometal brezvestne hušakače z vodilnih mest, na katera so se po prevratu vtihotapili. Verujemo v čisto in zdravo ledro našega naroda, zato verujemo v bodočnost naše države!

Ne strašimo se žrtv in zavedajmo se, da smo stvaritelji državne duše v narodu, ki bo odina dala državi zdravo in trdno življenje!

Italijanski narod proslavlja može, ki so mu ustvarjali narodne programe: on jim sledi, zato jim mora slediti tudi država — in to je, kar je prineslo zmago Italiji v Santi Margheriti: ni zmagala država in niena moč, ampak volja naroda. Vzgoja naroda je zmagala, kajti ko se je italijanski vojak ustavil pri Logatcu, je rekel: »Do tu sem — so mi rekli — sega italijanski jezik, to je italijanska zemlja!«

Garibaldi si je za svojo idejo pridobil nebroj Garibaldincev: Mazzini si je pridobil nebroj Mazzinijancev. Avstrija je bila prenočena z njimi ob Jadranu! In zmagala je ideja ujediniene Italije: zmagala je ideja osvoboditve neodrešene zemlje — iredente. Zmagal je Garibaldi-

jev program ujediniene in Mazzinijev iredentistični program.

In kako proslavlja Italijani praznik narodnega ujediniene. Čitaite Macherjev »Rim«: vse diše narodno in svečano na ta dan po ulicah v Italiji. Rim je samo naroden ta dan vse drugo je pozabljeno. Ta proslava ni samo oficielna po cerkvah in šolah, ampak ves narod se soudeležuje tega slavlja, vsak poedinec hoče dati duška narodnemu čustvu — in med narodnimi zastavami, ki se poklanja ob zvokih zredbe javno na ulici materi Italiji prihaja skupina zastav neodrešenih mest in ozemlja, zavite v črne naičolane, se poklonijo materi Italiji: godba zaigra državno himno in ljudstvo zaori in da duška osvobojenju neodrešenih bratov...

To se je ponavljalo leto za letom, do dneva osvoboditve zemlje iredente.

Raz hiš na oknih više zastave neodrešenih mest in ozemlja, odete s črnim florum: na oknih so okrašene slike in kipi predstavitev in stvaritev narodnih program in iredentističnih idej: na večer se blešče raz oken po ulicah silni transparenti grbov neodrešenih mest in neodrešenege ozemlja, trgovine so razsvetlene in v oknih so izložili samo narodni izdelki ki širijo narodni iredentistični program in širijo iredento: državno in narodno idejo...

To je javna vzgoja naroda, kateri mora slediti država v svoji vnani politiki: to je sila, ki je dajala italijanski državi moč, da je odnesla zmago v Santi Margheriti, še na račun Avstrije, a na škodo Jugoslavije.

In to organizirajo po ulicah iredentistična društva in mladina, po šolah pa pripravljajo tla za to javno delo in narodno življenje — učiteljstvo.

Poleg tega, da so berila dobro opremljena z opisi iredentističnih krajev, da goji v šoli učiteljstvo iredento na podlagi beril in pesmi pri pouku skrbi tudi za izpolnitev zbirke učil z vsemi učili, ki naj vzbujajo naroden, državni in iredentističen čut ter goji navdušenje za narodna vprašanja.

Pri sestavljanju zbirke iredentističnih učil pusti učiteljstvo tekmovali v zbiranju v prvi vrsti otroke.

Zbirko iredente na izstavi na naividejsko steno v šoli, da jo opazute in se navdušne ob njej lahko vsak otrok.

Nekatere naše šole so si že po prevratu ob italijanski okupaciji napravile leno zbirko iredentističnih propagandnih učil, ter so zbirko leno uredile:

V sredini zemljevid naše nove ujediniene države z očitnimi mejami naše neodrešene zemlje. Nad zemljevidom slike naše dinastije in nad njimi povečan grb naše nove države, simbol združitve Srbov, Hrvatov in Slovencev, v katerem znamenju bodo skupno odrešili neodrešeno ozemlje in neodrešene brate ter si osvojili moč na Jadranu. Nad grbom male narodne zastave Srbov, Hrvatov in Slovencev, ob strani večja državna zastava in zastava naše plovbe ki nam osvoji svetovno trgovino potom Jadrana.

Notranje močna država z močnim državotvornim elementom je predpogoji vnani sili:

Druzi oddelki zbirke so:

Zemljevidi: Velik etnografičen zemljevid nam privadabočeva ozemlja krog naše države: podrobni detailni etnografični zemljevidi posameznih ozemelj. Koroške itd.: zemljevid, ki nam kaže zgodovinski razvoj razkosanja naše zemlje: etnografični zemljevidi Trsta in Reke pred italijansko zasedbo: zemljevid, ki nam kaže gospodarsko važnost neodrešenege ozemlja za nas, gozdovi rudniki itd.: zemljevid, ki nam kaže z Juzoslovani naseljeno ozemlje v preteklih dobah zgodovine: grafični izdelki in skice, ki nam pojasnijo ta vprašanja, nam kažejo zgodovino naše narodne sužnosti in hrepenenja po popolni narodni osvoboditvi in nam predstavljajo naš vnani narodni program.

Grbi neodrešenih krajev: Grbe neodrešenih krajev in mest izdelajo na više organiz. šolah lahko povpečani obliki učenci s pomočjo učiteljstva. Ta zbirka vsebuje grbe Goriške, Istre, Koroške, Trsta, Reke Zadra Gorice (mesta), Postojne, Idrije Celovca, Beljaka itd. Grbi so simbolična slika, ki jo mora otrok poznati in ki mu predstavlja nekaj konkretnega v vnaniem narodnostnem boju ter tega sredstva ni podcenjevati.

Zastave neodrešenih dežel in mest: To zbirko izpopolnjujejo zastave neodrešenih dežel in mest, za katerih nabavo naj otroci sami doprinesejo sredstva šoli, in ki naj se z ugotovitvijo posebne šolske slovesnosti izvešijo, da se mladina navduši za narodne zbirke in se v njej vzbudi čut spoštovanja do njih.

Slike neodrešenih krajev: Še lašnejšo sliko naj daio otroku slike naših neodrešenih krajev: Trst, Reka, Zader, Gorica, Postojna Idrija, Celovec, Beljak, Postojnska jama, Gosposvetski stol, Ustoličenje koroških vojvod i. t. d.

Slike narodnih noš: Istotako so velike važnosti slike narodnih noš, katere bi tvorile pestro zbirko v razstavi naše iredente in bi našle posnemanje na naših narodnih odrih.

Slike mož, ki so predstavitelji narodne ideje: Slike mož, ki so si pridobili zaslug za ustvaritev in razširjenje narodnih programov: slike narodnih herojev, ki so žrtvovali življenje pri kakem izrazito velikomacionalnem činu: simbolične slike njih dejanja in izstavitev kipov, če so izšli. Slike herojev in spomenikov onih, ki so življenje žrtvovali izključno za ustvaritev politične Jugoslavije: ne onih, ki so se borili v avstrijski vojski, ampak njih, ki so se borili proti Avstriji in so dezertirali ter tvegali življenje za veliko idejo ustanovitve Jugoslovanske države in osvoboditve naroda izpod jarma narodne sužnosti.

Gesla, letnice in zgodovinski reki: Vnesna prosta mesta izpopolnjujejo vsposobitvalna gesta, zgodovinske letnice, ki nas spominjajo na naše dolžnosti in zgodovinski reki, kar nas vspodbuja in nam kaže pot našega dela za bodočnost.

Razglednice: Razglednica je najboljšo sredstvo za iredentistično propagando in se da vso dosejati navedeno propagando širiti na najboljši način potom razglednic. Da bi se le našlo dovolj izdelavcev, ki bi izdelovali skice in dalali ideje in iniciativi ter dovolji založnikov, ki bi imeli smisel za založbo.

Zbirka bi tvorila: Razglednice vseh neodrešenih mest, trgov in vasi ter njih znamenitosti.

LISTEK.

ALBIN LAJOVIC:

Jan Amos Komensky.

Masaryk: »V naši zgodovini ne poznam dražjih imen kot Hus, Helický, Komensky.«

Bratski češki narod je posvetil celi mesec november proslavam 250 letnice smrti svojega največjega sina-pedagoga Jana Amosa Komenskega, ki je umrl dne 15. nov. 1670, v Naardenu, kjer so ga 22. nov. 1670, položili k večnemu počitku. Iz čeških strokovnih učiteljskih listov pozvnam, kako na široki podlagi je bila zasnovano slavlje spominjskega dne. Celo leto, da, že od 1. 1918, se je pripravljalo in delalo na to, da osvobodena domovina kar najdostojnejše proslavi obmrtnico svojega največjega sina, da svobodna domovina z odprtimi rokami sprejme v svoje naročje njegova izgančana, ki se je 42 let svotege življenja potikal po tuini, hrepeneč in krvaveč za srečnejšo vlast. Četrtriso-

letja je moral čakati njegov odporni in nezlomljivi duh na dobo, ki jo je njegov častilec Leibnitz prorokoval: »Pride čas, ko bodo plemenite duše blagovale tebe, o Komensky, za to, kar si storil, upal in želel.« Po vsi pravici se štetemo lahko srečne da nam je bilo dodeljeno živeti v času, ko je zahodno slovstvo vrel raz sebe železne vezi habsburških tranov, ko se pripravljalo, da obračuna tudi z ono močjo, ki nas še danes, žalibog, duševno zaslužuje. V tel pomembni dobi slave Čehi svojega praučitelja, slave nega v svobodi, ki jo je on videl v duhu, da mora priti.

Ne bom se spuščal v podrobnosti in razglabljanje njegovih del. Nobenemu delu našega naroda ni Komensky bolj poznan, kot ravno nam učiteljem, toda tudi to, kar smo mi slišali o njem na učiteljskem in kar vemo o njem danes, ni dosti več kot samo mahnen drobec, ki nikakor in nikogar to moram priznati na sramoto nas vseh, ne upravičeno trditi: »Poznam Komenskega!« V enem mesecu, ki je odmenjen Komenskem na učiteljskem, ni mogoče seznaniti se z možem, ki je v svojem tridesetem letu začel pisati »Labirint sveta«, čez dvalet let »Pagineersko« in v 77. letu

napisal »Jedino potrebno.« »Opazui in vprašui!« nam kliče takoi v začetku »Labirinta« in pozone na delo razum in čutila, hoteč napraviti iz človeka »podobno božjo« z razsvetljenim razumom, plemenitim čustvom in trdno pravno voljo. Na teh temeljih je v resnici spoel novi svet humanitete, on sam pa je bil prvi in navzorniši občan novega sveta. Moč in plodovitost njegovih idej je premagala čas in ni zapadla pozablienju. Padla je na rodovna tla in blazi dalje in dalje ves kulturni svet. Duh Komenskega si je priboril zaupanje priznanje in luubezen dobrih, plemenitih ljudi in ima še stalno čudežno moč in silo, da boljša in blazi one, ki ga časte in izpolnjujejo. Kdo pred njim in kdo za njim je kedai tako jasno in odločno povedal, da edino enotna in naiširša izobrazba ozdravi nedostatke napake in mržnjo med ljudmi, kdo se je toliko trudil za reformo šole in vzgoje, za dosego obče znanosti ali pansofije, ki naj bi osvetila in ujediniila vse narode sveta? Reformistični nauki Komenskega so tako vzvišeni in še danes tako vzorni, da vplivajo na nas popolnoma sveže in blažilno, nauče nas gotovo vsaj malo sebekritike, morda celo

i skromnosti. Le primerjajmo svote nazore z njegovimi a pri tem pomislimo, da je med nami učitelji mnogo takih, ki hočejo, stari komai 25—30 let v svoji neizkušnosti neznanju, naliti do vrha s tujo, neprebavljeno učenostjo gesli, frazami in programi reformirati ves obstoječi svet. Res šolska osnova je zastarela, treba jo je prenoviti v smislu Komenskega, ki v nomeni poudarja delovno šolo. Današnja šola je taka, da pozabi otrok ob vstopu v njo delati in misliti, a začne se učiti. Komenski pa hoče, da delai in misli otrok dalje, da naj se tvorno izobrazute in izpolnigije uči naj se iz življenja za življenje.

Četrtrisoletnico smrti velikana Komenskega slave Čehi in ž njimi vsi kulturni narodi. Da ga proslave dostojno, so se pripravili: več mesecev, da, leta. Ves narod brez razlike stanu je proslavil spomin praučitelja svojega. Slavili so ga privrženci univerzalnega jezika kot prvega glasnika mednarodnega umetnega jezika. Slavili so ga Slovaki in Čehi kot Slovaka in Čeha-človeka. Politiki so se mu poklonili kot prvemu, ki je pretresal narodno gospodarstvo. Delavci so proslavili v ntem prvega sociologa, ki je napisal »Liste v

Iredentistične razrednice, ki služijo za propagando z zemljevidi ter neodrešenih krajev, zastavami neodrešenih mest in dežel, alegorične in simbolične slike ujedinenja neodrešenega ozemlja z Jugoslavijo i. t. d.

Spisi in pesmi, ki se nanašajo na neodrešeno ozemlje ter zgodovinske proklamacije.

Statistični podatki, ki upravičujejo naše zahteve.

To je delo, ki ga zmore vsaka učiteljica, a vendar je veliko državno delo, če ga razširimo v vsako šolo. V tem znamenju bomo zmagali!

Dragotin Kveder:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Dajte.)

V.

Dalje tudi moje mnenje, da je SLS del vseobče vojskujoče cerkve, ni tako popolnoma napačno, kakor se Tebi dozdeva, dragi tovariš.

V točki 231 Vel. katekiz. stoji med drugim: »Verniki na zemlji ali vojskujoča cerkev, torej so vsekakor verniki na zemlji vojskujoča cerkev. Jasno je, da bi se morali vojskovati v prvi vrsti ali edino le za lastno etično-religijsko izpopolnjevanje s samim seboj proti zlu, na znotraj, duševno.

Ali vidimo, da se vojskuje v mnogo večji meri na zunan. Ako je pa treba, da se vojskuje tudi na zunan, potem je vsekakor bolj in uspešnejše, da vodijo borbo organizirani v politično stranko, kakor n. pr. pri nas v stranko SLS. — Mislim dalje, da so pri nas v politično stranko SLS organizirani verniki v večji meri predstavniki vojskujoče cerkve, sliho nego oni, ki niso pristaši takozvane klerikalne stranke, in večinoma politično organizirani v nasprotnih strankah. Ako še pomislimo, da ta drugi del vernikov predstavlja pravzaprav neverujoči element vernikov, potem ta okolnost le podpira mojo trditev, da je politična stranka SLS del vseobče vojskujoče cerkve.

Vojskujoča cerkev se torej bori na znotraj in zunaj prevladujoče pa, kakor lahko vsak čas konstatiramo, bo na zunan. Ta borba na zunan se vodi v glavnem:

1. za vseobče priznanje resničnosti dogem in tez po sebi.

2. za splošno priznanje, da so ravno te teze in nauki najvažnejše in edino pravilne religiozne ideje, ki jih je človeštvo zmožno misliti, in da so edino le one zmožne zadostiti prirodi religiozni potrebi vsakega človeka.

3.) za politično moč in oblast cerkve, odnosno njene hierarhije v državi, da cerkev more uveljaviti svoj bistven interes glede verovanja na svoje nauke proti vsakomur s prosto zapovedjo.

Da vodi ta boja na zunan večinoma hierarhija sama, je vendar jasno. Ravno ta boja na zunan pa nazivljejo tisti katoliki, ki so v nasprotje, to je na bistvenem interesu cerkve desinteresirane strake organizirani v besedo »klerikalizem«. Ni vojskujoča cerkev po sebi že klerikalizem, tudi SLS kot politična stranka ni klerikalizem.

Pač na lahko smatramo politično stranko SLS kot produkt in sredstvo klerikalizma, to je boja vojskujoče cerkve

na zunan za svoje idejne interese, pa tudi za politično moč v varovanje idejnih interesov in za gmožna sredstva, ki so za boja potrebna. Vzrok za ta boj je iskati v svojstvu trditve dogem in naukov, po katerim vzbujajo odpor in desinteresiranost pri veliki množici ljudi, ker jim po lastni razsodnosti te trditve in nauki ne morejo poslužiti v izmirjenje prirojenega religioznega interesa. Taki ljudje so v istini neverujoči, neverniki v katoliškem smislu. Drugače si stvari ne morem tolmačiti, prijatelji kvečjemu, da se postavim na cerkveno stališče in trdim, da, v katoliškem smislu, neverujoči ljudje nimajo prirodne religiozne potrebe. Glede inteligentnega človeka, ki se jasno zaveda svoje smrtnosti, je pa to težko umeti. — Tako sem mislil tudi, ko sem napisal svojo razpravo, torej nisem ničesar istovetil.

VI.

Definicija katoliške cerkve po kardinalu Bellamini se popolnoma ujema s točko 194. vel. katekizma. Iz te definicije je jasno, da je, — sociološko znanstveno — cerkev socialna tvorba z idejnim in obrednim skupnim interesom. Idejni skupni interes tvorijo izvestne ideje (trditve), ki nai služijo združenim kot religiozne ideje v izmirjenje religiozne težnje, ki je vsakomur prirojena. To funkcijo pa morejo izvrševati te ideje le tedaj, ako vsak ud brezpogojno veruje, da so nad vse resnične. Vsakdo je torej dolžan, da jih vse ima za gošo resnico. (Točka 226. vel. kat.). Zbrane so vse te ideje in teze v dogmatski list, iz teh idej in trditve sledijo prirodi obredi (kult) cerkve. Ta je v praksi za izmirjenje transcendentalnega interesa večine verujočih udov morda še večjega pomena, nego brezpogojno verovanje na ideje (dogme).

Cerkvi lastni namen, kakor ga Ti navajaš, pa vsebuje še izvestne trditve o obredih in izvestno dogmo, katero je treba pred vsem za resnico imeti, brezpogojno verovati, in če nima smisla. Treba, z drugimi besedami, da vsak v istini veruje na omenjeno duševno individualno večno srečo na onem svetu, in na oni posmrtni svet takega bivanja. Za vse v cerkvenem smislu neverujoče ljudi, ki po večini tudi nimajo nobenega hrepenenja po osebni večni sreči na onem svetu, nima navedeni, cerkvi lastni namen nikakega smisla. Tudi sociološka znanost vsled tega ne more operirati s tem namenom.

Ravno zaradi tega na bistveni interes cerkve ne more biti nič drugega, nego brezpogojno verovanje v ideje, trditve in obrede, ki nai služijo vernikom v izmirjenje in udovoljenje religiozne potrebe. Le z zasledovanjem tega bistvenega interesa zadobi 1. namen, ki ga navajaš, smisel. 2. se ohranijo ideje sposobne in kult potreben za izmirjenje prirojenega religioznega potrebe udov in 3. se ohrani s tem cerkev sama. Zato tudi prva točka v poglavju o veri v katekizmu ni nič drugega nego bodilna formula bistvenega interesa cerkve. Namena, ki ga navajaš, nikakor torej ne moremo postaviti pri razmotrivanju predmeta moje razprave, namesto tega bistvenega interesa cerkve.

VII.

Vedno pa eksistirajo in vznikajo socialne tvorbe, posebno na razna stanovska združenja, ki so, glede zasledovanja svojih ciljev, na bistvenem interesu cerkve že programatično desinteresirane. Desinteresirane pa so po svojem programu, ker zasledujejo cilje, ki po svoji naravi nimajo nič skupnega z bistvenim interesom cerkve.

izdalo češko učiteljstvo množico drobnih knjižic o Komenskem, namenjenih mladim vseh starosti, kjer na lahek način obravnavajo glavni pomen učitelja vseh narodov, kjer vzbujajo ljubezen do domovine s svetlim, ogrevajočim vzorom Jana.

V Amsterdamu je prisostvoval položiti temeljnega kamna za Komenskega pomnik dr. Fr. Drtina, ki je na vseh holandskih univerzah predaval o največjem sinu svoje slavne domovine.

Poslušajmo opomine in nasvete, ki nam jih daje Komenski, ne iščimo vedno drugih, novih, ne plazimo se neprestano od daleč za drugimi, posebno pa ne hodimo vedno in vedno po vzore samo k — Nemcem. Vzemimo v roko to, kar nam je dal Komenski in stremimo, da stvorimo novo, popolnoma češko slovansko šolo! pozivlja češke in vse slovanske učitelje češki tovariši Ulehla. Povedal je kremenito resnico, ki jo moramo tudi mi Slovenci in Jugoslavlani vpoštevati. Tudi nam je vzrastla ista naloga, vstvariti moramo slovansko-jugoslovansko šolo, prosto dunajskega in rimskega in ktere-

gve, in zahtevalo za združene člane realizacijo izključno na tem svetu. Vendar cerkev zahteva tudi v takem slučaju odločno, da se taka organizacija izjavi, kako stališče hoče zavzemati spram interesu cerkve. Socialna tvorba ali podreja svoje cilje interesu cerkve in s tem sebe tudi, ali pa ga odklanja. V poslednjem slučaju pride do borbe za prvenstvo interesov samo po sebi torej do nasprotstev. Ne ukloni li se organizacija zahtevam cerkve, potem osnuje vojskujoča cerkev protioorganizacijo, ki cilje svojega združenja podreja cerkvenim interesom in postane nesvobodna, to je udinena cerkveni politični stranki.

Tako spoznavamo politično borbo v vsakdanjem življenju in časopisje za to skrbi, da je javnost vsak čas dobro poučena.

Cerkev seveda ne išče nasprotstva: ali desinteresiranost strank stanovskih in drugih organizacij spram cerkvenemu bistvenemu interesu in s tem tudi spram označenemu namenu, vsebuje po sebi za vojskujočo cerkev izzivajoči moment. Ako cerkev današnjih dni po svetovni vojski nupača v agresivnosti, je temu menda vzrok deistvo, da ima nasprotnikov v vsaki državi že dovolj in tudi preveč. Morda potrebuje cerkev današnjih dni bolj prijateljev nego nasprotnikov.

Sicer pa cerkev z bojem za svoj bistveni interes nikakor ne more postati nezvesta namenu, ki ga navajaš. Sai dobi namen snisel se le potem, ako cerkev svoj bistveni interes do brezpogojnem verovanju v vse njene nauke v istini med človeštvom uveljavljuje. Namenu, kakor ga navajaš, je uveljavljenje zahteve po verovanju niuni predpogoji.

Brezpogojno verovanje na ukaz se pa brez borbe in sile nikakor ne da doseči, odnosno sploh ne. Zato vidimo cerkev vedno vojskujočo za svoj bistven interes proti vsakemu socialnemu stvoru, ki mu je cerkveni interes izven programa in ki cilje svojega programa noče podrejevati bistvenemu interesu cerkve, ker le spram njemu desinteresiran. No, ako pa ni treba, da se zdi sploh komu ta položaj vojskujoče cerkve tragičen, mi je na vse zadnje tudi vse eno.

(Dajte prihodnjič.)

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticel“

TIT. GRČAR:

Kmetijsko nadaljevalni tečaj.

Že par tovarišev mi je omenilo ustno ali pisмено, da sem jaz inspirator onega članka v „Tovarišu“, ki je kritiziral hrano in potnino v let. kmet, nad. tečaju na Grmu. Nisem pisal onega članka in se povsem tudi ne strinjam z njim. Mnogo se je govorilo o tem tečaju na zborovanjih okr. učit. društev, toda javnosti ni znanega ničesar natančnega.

Kmetijski tečaj, ki bi moral na podlagi razpisa trajati 5 tednov, se je skrčil na 4 in namesto določeno število 20 udeležencev, je bilo sprejetih le 16. Gospodje, ki so v tem določevali, niso znali izračunati preje, da znesek baje 20.000 K ne bo zadostoval za prvotno določeno število in čas. Udeleženci smo bili tako nesrečno izbrani iz števila prosilcev, da je bila podana snov nekaterim stara preizkušena znanja, zopet drugim novost. Že v tem je bilo zgrešeno.

koli drugega vpliva. Vzor nam naj bo tudi slovanski pedagog Komenski, ki nam jasno in radostno kliče, da obrnimo vso svojo pozornost na to, kar že imamo v narodu samem. To je pa zopet naloga nas učiteljev, ki naj s šolo preporejamo narod in svet, kakor nas uči Komenski. Pogledimo v se! Tudi nam veleva vest in srce, da počastimo spomin praučitelja tako, kakor se spodobi. Čast izkazujemo komu pa le na ta način, da ga skušamo kar najbolje spoznati, zato sklenimo, da v bodočem letu predelamo vsaj eno njegovo delo toda ne preko nemščine kot je bilo do včeraj v navadi, temveč v njegovem narodnem jeziku v češčini, ki se jo vsak lahko mimogrede nauči.

Zaključim z besedami velikega pedagoga samega: „Konečno vas zaklinjam, skrbite, da prestanejo šole premlevati, a začno dokazovati, da prestanejo le govor gojiti, a začno opazovati; da konečno prenehajo verovati, a začno vedeti.“ — „Šola bo delavnica človečnosti, vodila bo človeka k cilju, da bo modrega duha, spreten v dejanjih in pobožen v srcu. K izobrazbi spada nujno tudi pravost!“

Tovariši smo bili službujoči od enega leta do 30 let. Kaka razlika v teoretičnem in praktičnem znanju kmetijstva. Nekaj je bilo meščanov, nekaj pravih rodoljubov z dežele. Na vse te razlikosti naj se misli v bodoče.

Snov, izvzemši kmetijsko metodiko in združništvo, se je obravnavala že na učiteljskem in razven morebiti živinoreje in poljedelstva, je vsak rodoljub iz dežele izvrševal že praktično. Zato ta tečaj ni bil nadaljevalni tečaj temveč kvečjemu ponavljalni.

Naj bi se v bodoče tovariše, ki bodo sprejeti v ta tečaj, najprvo preizkusilo v koliko so že izvežbani v posameznih strokah kmetijstva in na podlagi tega, bi se šele nadaljevala snov.

Nam seveda niti koncem tečaja ni bilo usojeno delati kakega kolokvija.

Naravnost hudobija pa je, če kdo trdi, da je teh nedostatkov kriv zavod! Strokovni učitelji in g. ravnatelj so obravnavali obširno snov, v kolikor jim je dopuščal čas, temeljito in predvsem strokovnjaško. Mimogrede omenim, da smo se čudili enemu izmed teh gospodov, kako posnemanja vredno izvajajo vse v praksi. Pa da bo popolnejše, povem, da pa eden ne dela s svojo prakso baš časti zavodu.

Kar se tiče hrane na tem tečaju, sem bil jaz kakor večina zadovoljni. Malkontenti pa so zaostali v času za 6 let.

Omeniti bi bilo še marsikaj tako glede teoretičnih in praktičnih ur, glede poučnih izletov, pa o tem morebiti kdo drugi.

Na vsak način pa se zavarujemo proti temu, da bi se nazval tak tečaj, ki traja v počitnicah, ki velja čas in denar — letovišče, kakor se je izrazil neki v kmet. stroko spadajoči gospod, pa ne z Grma.

Kdor hoče kaj več vedeti o načrtih za kmet. nadaljevalne šole in nje uredbi, naj se obrne na tov. Andreja Škulja ali pa naj se udeleži dne 18. nov. učiteljskega zborovanja v Št. Janžu.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Belokranjsko učiteljsko društvo bode zborovalo v soboto 18. dne decembra 1920 ob pol 13. uri v Črnomlju.

Dnevni red: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Razgovor o »Učiteljski samopomoči«. 3. Razgovor o obveznem konsumnem društvu za državne uradnike v Jugoslaviji. 4. Pravila okr. učit. društva. 5. Blagajnik bo pobral zaostalo članarino. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za pliberski okraj je zborovalo ob številni udeležbi 21. t. m. v Guštaniu. Navzoči so bili tudi tovariši iz drugih delov Koroške.

Zborovanje se je vršilo v znamenju protesta proti ukrepu poverjenstva za uk in bogocastie, ki je preko prizadetega učitelstva odredilo vrnitev domorodnega učitelstva na Koroško.

Ugotovilo se je, da je v naših vrstah dovolj narodnega idealizma, da doprinesemo tudi najhujše žrtve za domovino, vendar upravičeni zahtevamo, da se v zadevah, ki se tičejo največjih naših interesov, ne sklene preko nas, ampak so razumno z nam in s potrebnim upoštevanjem delanskega našega položaja ter s potrebnimi možnimi garancijami, ki nas zavarujejo pred najtežimi posledicami poganstva.

Predsednik je ugotovil, da je večina domačega učitelstva velikovškega okraja ostala na Koroškem in da so se vrnili vsi oni, ki jim razmere količkaj dopuščajo bivanje na Koroškem.

V tem smo bili vsi enega mnenja, da je sveta dolžnost naše stanovske organizacije, kakor tudi vseh javnih naših činilcev, da ne pristopijo učitelstvu, ki s tem, da vztraja na Koroškem, doorinaša narodu najtežje gmožne in moralne žrtve, njih usodi. Storili so se v tem pogledu potrebni sklepi in zanesljivo pričakujemo, da bo poverjenstvo U. J. U. v Ljubljani interese koroškega učitelstva naodločneje zastopalo.

Iz poročil odposancev zadnjega posvetovanja učitelstva v Dravogradu smo spoznali, da pri višji oblasti ne najdemo potrebne razumevanja težkega položaja, v katerem se trenutno nahajamo in z vnevom smo izvedeli, da se na posvetovanju, ki je bilo odločilno za ukren poverjenstva, ni povabilo nobenega zastopnika prizadetega koroškega učitelstva.

Tov. Okorn je prinesel pozdrave nadzornika Koschierja, ki se radi bolehnosti ni mogel udeležiti zborovanja.

Nadzornika Koschierja, našega izkušenejšega pedagoško-didaktičnega voditelja se je naprosilo, da svoj mladinski list, ki se je udomačil med koroško mladino in je za nie narodno vzgojo velikega pomena.

nebesa i. d. Demokrati so blagovali v niem najlepši vzor propagatorja enake izobrazbe za vse. Pacifisti so našli v niem svojega prvega predbolevnika in glasnika modernih idej. Sokolstvo ga je proslavilo kot prvoboritelja sistematične telesne vzgoje. Komenski je prvi poudarjal pomen telovadnih iger. Češka žena je prvič od nje slišala besede po ravnopravnosti v izobrazbi in življenju. Mladina je izluščila iz nje svoj vzor idealnega ditaka.

Glavno delo proslave pa so nosili na svojih ramah oni, ki jim je Komenski najbližji, to je učitelji ljudskih, meščanskih, srednjih, in visokih šol. Ni je vasi, kjer je šola, da bi ne bilo javnega predavanja za ljudstvo v pomenu Komenskega, ni ga trga, kaj li mesta, kjer ne bi bilo slavnostne akademije v proslavo velikega Jana. Za govornike so skrbele vse učiljske stolice, ki so priredile proti neznamni odškodnini teden dni trajajoče in sornativne tečaje za izobrazbo ljudskih govornikov. Krono slave pa si je postavilo moravsko učiteljstvo, ki je izdalo vsa dela Jana Amosa Komenskega v lični izdaji za 125 Kč. To je gotovo vsota, ki jo dragomora zmore vsak učitelj. Dalje je

še nadalje izdala in se je izreklo pričakovanje, da bodo poklicani činitelji list z ozirom na izvestno njegovo nalogo izdatno subvencionirali.

Nadalje se je razpravljalo o potrebi, da dobi učiteljstvo poleg svojega znanstveno-pedagoškega vplasa tudi list za šolsko prakso, ker bo treba naši metodični izobrazbi posvečati največjo skrb. (Avstrijska centralna učna uprava, ki izdala vzoren šolski list je v tem ožiru posnemana vredna.) Naprosilo se je nadzornika Koschieria kot izkušeneva praktika, da prevzame kakor hitro bo rešena gmotna stran vprašanja uredništvo zaželenega lista.

Končno smo se posvetovali o organizaciji narodnega dela v Meziški dolini in prišli smo do zelo važnih sklepov: ki jih bomo skušali v najbližjem času udelestiti in ki bodo nov dokaz za podietnost narodno požrtvovalnost in organizatorično sposobnost našega učiteljstva.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj je zborovalo v četrtek 18. t. m. v Puznici ter obenem proslavilo 40 letnico službovanja zastopnika v okr. šol. svetu nadučitelja Simona Viher iz Vuzenice, ki ga je društvo tega dne imenovalo soglasno častnim članom. Udeležba je bila kljub slabemu vremenu zelo dobra; manjkali so le 4 člani. Predsednik je pozdravil na novo vstopivše člane nadučitelja Jordana in učitelja Zega iz Št. Ožbalta, šol. vod. Ernesta iz Kaplje in učitelja Višočnika iz Vuhreda ter prisrčno čestital v imenu društva tov. Viherju k njegovi 40 letnici. Spomnil se je žalostnih dogodkov na Koroškem, vsled katerih smo izgubili to lepo pokrajino, ki je zibelka našega rodu. Spomnil se je nadalje smrti člana društva, tov. nadučitelja Koržeta iz Ribnice. V znak žalosti so člani ostali in zaklicali trikratni „Slava!“ — Sklenilo se je, da daruje društvo mesto venca za umrlega tov. Koržeta, znesek 200 K za učiteljski konvikt.

Tov. Golob je poročal o „Zvezinem“ zborovanju v Mariboru. Poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje. Tovariš Porekar je nato temeljito predaval „O telovadbi“, za kar je žel priznanje vseh. Obljubil je, da svoje predavanje nadaljuje pri prihodnjem zborovanju. Pri točki „slučajnosti“ smo se pogovorili o marsikaterih tekočih zadevah ter si dali nasvete, kako naj složno in enotno nastopamo v raznih slučajih. — Soglasno so se sprejele sledeče resolucije: 1. Protestiramo najodločneje proti zlorabi našega stanovskega glasila „Učit. Tov.“ v strankarske svrhe, kakor se je to zgodilo z Jelenčevim prilogom „Svojim tovarišem“ v 43. številu. Naša organizacija je nestrankarska in le stanovska, ter se naj list ne zlorablja za priloge v agitacijo političnih strank, ker to nasprotuje pravilom „U. J. U.“ Člani organizacije naj izvršujejo svojo politično strankarsko agitacijo pri vatnim potom, ne pa potom stanovskega lista, ker to škoduje naši stanovski organizaciji.

2. Zahtevamo, da dobi poročena učiteljica polno draginsko doklado, moža na naj se smatra kot vdovca.

3. Protestiramo proti za nas krivični pogodi z Italijo.

Po zborovanju smo se zbrali v Mravljakovih gostilni ter pri skupnem obedu in dobri kapljici v družbi tov. Viheria in načelnika kraj. šol. sveta in člana okrajnega šolskega sveta g. dr. Pregla proslavili ob zvoških milih pesmi 40 letnico našega zastopnika Simona Viherja. Bil je za nas vse prijeten dan, ki nam ostane v dobrem spominu. — Tajnik.

+ Tržiški krožek Pedagoškega društva v Krškem je imel svoje zborovanje dne 18. novembra v St. Janžu. Tovariška ljubav, ki nas veže, zvalila je 39 tovarišev in tovarišic na sestanek. Vabili so se odzvali tudi naši bivši člani, ki so se preselili v novoineški okraj.

Tovariš Tit Grčar je v svojem pozdravnem govoru bodril k vzajemnemu delu in pozval nove tovariše in tovarišice, ki še niso člani našega Udruženja, da to nemudoma store, ker le v skupnosti je moč.

Kot referenti so bili določeni tov. Vinko Brece: Poročilo v deleg. zborovanju v Mariboru, tov. Vinko Klanšek: Kmetijsko nadalje, tečaj in tovariška Mini Grčarjeva: Gospodinski in vzgojni tečaj ter njih potreba. Referentom se je z odobravanjem izreklo priznanje. Resolucije, ki so se izcimile iz teh predavanj, so se poslane na pristojno mesto.

Jako zanimivi predlogi so bili tov. Lunačka glede prispevanja za rez. sklad, pristopa k Jugoslovanski Matici ter glede našega stališča na pram konsumu.

Da morajo tudi učitelji poročene učiteljice testiti in se oblačiti, je umevno. Zato se je od tov. Berce tove v tem ožiru stavljena resolucija sprejela z burnim odobravanjem.

Prihodnje zborovanje našega krožka bo v četrtek 9. decembra ob 9. uri v Mokronogu. Glavna točka dnevnega reda je: Zemljepis in zgodovina v ljudski šoli. — Na svidenje!

Iz Jugoslavije.

— Vse tovariše iz neodrešenega ozemlja pozivljam (one, ki so sedaj v Jugoslaviji), da izrabijo svoje izkušnje in opazovanja, ki so jih pridobili v času svojega bivanja v zasedenem ozemlju, glede iredentistične vzgoje in propagande, kakor se jo poslužujejo Italijani. Nekateri tovariši in tovarišice so bili v jezikovnih tečajih, ki so jih priredili Italijani nalašč za jugoslovansko učiteljstvo v Italiji. Kot prva točka je bila v teh tečajih na dnevnem redu nacionalna vzgoja in propaganda v šoli. Do danes se pa ni še nihče od udeležencev spomnil, da bi opisal nacionalno propagando, ki se jo poslužujejo Italijani. Enako so prejemali tovariši v okupiranem ozemlju na šole razne brošure in karte ter šolske knjige, s katerimi so pospeševali italijansko nacionalno propagando. Tudi tega še ni nihče od tovarišev opisal. Tudi v tečajih so prejeli mnogo nacionalnih spisov, ki bi jih bilo dobro opisati. Na dan z opisi in idejami, dokler vam je delovanje še v spominu. — **Iredentar.**

— Centralizacija šolstva. Udruženje jugoslovanskega učiteljstva je podvzelo na merodajnih mestih vse potrebne korake, da se prepreči uprava šol preko pokrajinskih avtonomij in je stavilo predlog, da se upravljaj vse naše šolstvo v državi centralistično po enem sistemu. Bojazen je bila toliko bolj upravičena, ker je tozadevni ustavni načrt dr. Marčevića temeljil na podrejenosti šolstva pokrajinskim avtonomijam. Kakor poročajo listi zadnje dni iz Beograda, je po sklepih ministrskega sveta rešen ustavni načrt in z njim vred tudi šolski centralizem. — Nedeljsko „Jutro“ z dne 5. t. m. priobčuje med drugim to-le poročilo iz Beograda: „Ministrski svet je določil kompetenco pokrajinskih skupščin za te-le zadeve: pokrajinske finance, pokrajinska javna dela, skrb za pospeševanje vseh vrst poljedelstva, šumarstva in rudarstva, skrb za narodno zdravje v pokrajinah; pokrajinsko ekonomijo (zasebno last pokrajin in njihova podjetja), dobrodelne zavode, pokrajinske prometne ustanove, pospeševanje narodne prosvete, zlasti skrb za pokrajinsko strokovno šolstvo. Glede poslednjih točk je pripomniti, da je ministrski svet izrecno ugotovil, da je skrb za ljudsko šolstvo izključno stvar države. Pokrajinam pa je dopuščeno, da z raznimi drugimi sredstvi zlasti z ustanavljanjem strokovnih šol, tečajev, knjižnic pospešuje narodno prosveto v svojem področju. Jasno je, da je briga za srednje in visoke šole, učiteljska, pripravnišče, meščanske šole itd. pridržana izključno državi.“

— Skupščina srbskega učiteljstva v Beogradu. Uprava srbskega učiteljskega Udruženja sklicuje v Beograd za dan 26. in 27. t. m. skupščino vsega srbskega učiteljstva. Na dnevnem redu so: 1. Otvoritev skupščine in izvolitev potrebnih odborov. 2. Poročilo glavnega in nadzorstvenega odbora Udruženja. 3. Misli o reorganizaciji narodnega šolstva: referent tov. Jovo P. Jovanović. 4. Volitev poverenistev v smislu pravil U. J. U. 5. Predlogi.

— Izvoljeni poslanci iz vrst učiteljstva. „Narodna Prosveta“ piše: Posle izbora. Pošto je g. dr. Rosta Kumanidji, profesor beogradskog univerziteta, koji je izabran kao drugi na demokratskoj listi za Beograd, izabran takođe i u bitolskom okrugu, to he se on odredi svoja beogradskog mandata u korist g. dr. Milivoja Jovanovića, profesora beogradskog univerziteta, koji je četvrti na listi. Treći sa liste, g. Savić, dobi he na mesto g. Ljube Davidovića, koji he zadržati mandat u Tuzlanskom okrugu. Udalak g. Jovanovića, poznatog prijatelja učitelja u Ustavotvornu Skupštinu, može obradovati i zadovoljiti učiteljstvo. Po podacima, koje je naše uredništvo dosad dobilo, od učitelja su izabrati u Ustavotvornu Skupštinu ova liica: Svetozar Boržević (demokrata) za okrug beogradske, Vidosa Stjepanovića (demokrata) za okrug toplicki, Jivko Popović (radikal) kao nosilac liste za okrug kosovski, Ratko Žužić (komunist) za okrug bitolski i Mitar Brajčević (demokrata) za okrug vranjski.

— Uradniške konsumne zadruge. Ministrski svet je dovršil uredbo o uradniških konsumnih zadrugah. Ustanovi se državna zveza uradniških konsumnih zadrug. Kapital da na razpolago država. V to svrhu se od vsakega izplačila državnim dobaviteljem odtegne po en odstotek. Dalje bodo sodelovali pri stvaritvi obratnega kapitala uradniki sami v tej obliki, da se jim enkrat na leto odtegne 10 odstotkov od mesečne draginske doklade. Teh 10 odstotkov postane na ta način premoženje zveze. Zveza bo dala denar na razpolago posameznim zadrugam. Že obstoječe uradniške organizacije (kakor n. pr. Samopomoč) bodo morale pravila prilagoditi novi uredbi.

— Otvoritev državne trgovske akademije v Ljubljani. V soboto dne 4. t. m.

ob 11. uri dopoldne je bila slovesna otvoritev državne trgovske akademije. Slovesnost se je vršila v avli I. državne gimnazije. Navzoča sta bila med drugimi predsednik deželne vlade dr. Brejc in general Dokič. Otvoritveni govor je imel dr. Verstovšek. Za njim so govorili sekcijški šef dr. Marn, ki je predlagal vdanostno brzojavko regentu in zahvalno brzojavko ministru za trgovino, ljubljanski podžupan dr. Triller, dr. Murnik v imenu trgovske in obrtne zbornice, Jelačin kot predsednik Zveze trg. gremijev in Dragotin Hribar, ki je obljubil v imenu Kranjske hranilnice večjo vsoto za lastno poslopje trgovske akademije. Strokovne govore sta imela novi ravnatelj akademije dr. Böhm in prof. Sič.

— Izenačenje proforskih plač. Minister prosvete Svetozar Pribičević se je izjavil napram deputaciji glavne uprave Jugoslovanskega proforskega društva, da je po njegovem mnenju nemogoče odlagati z izenačenjem plač srednješolskih profesorjev, ko so tudi plače ljudskih učiteljev izenačene. Minister Pribičević se nadeja, da bo to vprašanje rešeno še pred konstitucijo. Minister Kukovec je podvzel pri ministru financ energične korake, da se plače srednješolskih profesorjev čimprej uredi. — V ministrstvu prosv. je že izdelana naredba o povzvišitvi ureditvi proforskih plač. Definitivno se bodo plače uredile, ko se bo rešilo uradniško vprašanje za vso kraljevino. Profesorji v Srbiji dobivajo danes naslednje plače: od 1 do 4 leta službe 2400 dinarjev, od 4 do 8 let službe 3000 dinarjev, od 8 do 11 let 3600 dinarjev, od 11 let do 14 let 4200 dinarjev, od 14 do 17 let 4800 dinarjev, od 17 do 20 let 5400 dinarjev in od 20 let naprej 6000 dinarjev. Poleg plače dobivajo profesorji še stanarino in običajne draginske doklade. Kakor nam poročajo iz Beograda, bo izenačenje plač izvršeno v najkrajšem času v zmislu zahtev proforskega društva.

— Poverjeniku Verstovšku ustavljena plača. Poverjenik za prosveto v Sloveniji dr. Verstovšek se ni hotel pokoriti sklepom ministrskega sveta in naredbi ministrskega sveta glede odpusta okrajnih šolskih nadzornikov, ki jih je samovoljno izbral iz vrst Slomškove zveze, a ni hotel izvršiti namestitve nadzornikov, ki jih je imenoval minister prosvete. Ker se doktor Verstovšek ni hotel pokoriti naredbi ministrskega sveta, mu je ustavljena kot poverjeniku plača, a istotako so ustavljene plače nadzornikom, ki jih je on sam imenoval. V slučaju, da bo Verstovšek še nasprotoval ministrskim naredbam, bo nastopilo ministrstvo s skrajnimi sredstvi proti njemu in napravilo red v poverjeništvu za prosveto.

— Nova naredba o ustroju gospodinskih šol. Prestolonaslednik Aleksander je podpisal 17. septembra t. l. novo naredbo, ki zadeva ustroj gospodinskih šol v naši državi. Naloga tem šolam je, da s teoretičnim in praktičnim poukom usposablja in vzgaja žensko prebivalstvo za razumne, vrle in vzorne gospodinjice. Po učilju se sledeči predmeti: materni jezik, računstvo z enostavnim knjigovodstvom domače ekonomije in kuhinjskih stroškov, telesna in duševna vzgoja, fizika s kemijo iz vsakdanjega življenja, zemljepis in zgodovina, higijena, nauk o domači ekonomiji, domače gospodinjstvo, ženska ročna dela, tkanje, krojenje, lepisanje in risanje, petje. Pouk traja eno leto. Šolsko leto pričanja dne 16. avgusta in se končuje koncem junija meseca. Šole so javne ali privatne; slednje se smejo otvarjati samo s privolitvijo ministrstva za prosveto. Učiteljice teh šol so lahko učiteljice narodnih šol, ki so dovršile tečaj gospodinskih šol v inozemstvu ali v državi ter opravile preizkušnjo. Vse one, ki se za zadevo zanimajo, opozarjamo na Uradni list z dne 18. novembra t. l. št. 133., kjer je v celoti priobčena vsa tozadevna naredba.

— Profesor Anton Kržič t. Dne 3. t. m. je umrl v Ljubljani. Umrl je profesor Anton Kržič, mnogoletni učitelj verouka za moškim in ženskim učiteljskim v Ljubljani. Pok. Kržič je bil rojen l. 1846. V Rakitni ter dočkal lepo starost 74 let. L. 1876. je postal katehet na uršulinskih zavodih v Ljubljani, l. 1891. pa profesor verouka na ljubljanskem učiteljskem, kjer je deloval do svoje umrlosti l. 1913. — Prof. Kržič si je pridobil mnogo zaslug na polju naše slov. književnosti. Svoje moči je posvetil v obilni meri posebno naši mladinski književnosti, ureval je dolgo vrsto let lista „Vrtec“ in „Angelček“. Zaslužnemu možu bodi blag spomin!

— Skrb višjega šolskega sveta za požrtvovalno koroško učiteljstvo. (Dopis.) Koroško učiteljstvo bi bilo v slučaju zmage na Koroškem pripomoglo višjim oblastem v Ljubljani zaslužne kolaine.

Ker pa usoda ni bila mila, so razni go-spodje slabe volje — in puste to tudi učiteljstvu — čutili. Koroško učiteljstvo, ki je pač zaslužilo po 1 letu dela nekaj odpočitka, ne dobi zaprosenega dopusta. Tovariš-brezdomovinec, ki je žrtvoval vse, je zaprosil z uradnim zdravniškim spričevalom 3 mesečni dopust. Višji šolski svet je pa prav po demokratsko-krščansko in odgovarjajoč socialnim razmeram razsodil, „da ne more biti bolan“ doktor ne dobi odslovilni dekret Avstrijske republike. Tozadevno obvestilo se glasi: „Gospod N. N. v l. Vašo prošnjo za bolezenski dopust nam je Višji šolski svet pod št. ... z dne ... vrnil, to pa radi tega, ker še niste prosili za sprejem v avstrijsko službo oziroma dobili od tam odslovilni dekret. Še le potem bi se Vas moglo sprejeti v službo v Sloveniji. Okrajni šolski svet v Prevaljah, dne ... Za predsednika: Koschier l. r.“

— Napad na učiteljstvo. »Jutro« piše: V ponedeljek dne 2. novembra se je izvršil znani ponočni napad na učiteljstvo v Veliki dolini. Danes po desetih dneh baje orožništvo še-le nekaj proizveduje. Pa vendar ne, da bi hotel kdo zločin oblažiti ali potlačiti? Kaj je tu vmes? Pobratinstvo, ali kali? Zakaj se ne postopa hitro in energično in čemu se pušča osumljenje na prostih nogah? Menda vendar ne zato, ker se je šlo samo proti »serbijskemu učiteljstvu«?

— Deložiranje učiteljev. Prejeli smo: V Brezicah je bila prisilnim potom deložirana iz svojega stanovanja učiteljica mestne dekliške šole. Njeno stanovanje je zasedla trgovka. Učiteljica je že tretji teden brez stanovanja. Pohištvo ji plesni v vlažnem prostoru sosedne hiše. Predsednik stanovanjske komisije je učitelj. Ali ni nikogar, ki bi zahteval zadoščenja kruto žaljeni časti učiteljskega stanu? Ali ni pod milim solncem oblasti, ki bi s pravično roko posegla tu vmes?

— Kdo so Sokoli? „Sokoli so tisti ljudje, ki so Kristusa na križ pribili“, tako je razlagal krščanski nauk neki katehet na ljubljanski ljudski šoli.

— Slovenska šolska Matica. Poverjenike in poverjenice prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov. Vsled odborovega sklepa znaša članarina na leto 8 dinarjev (32 K); za diake znaša članarina 5 din. (20 K); ustanovniki morajo doplačati 5 din. za leto 1920. Poverjeniki, ki so pobrali članarino po 20 K, morajo pobrati še doplačilo po 12 K. Ustanovnika znaša v bodoče 200 dinarjev. Za leto 1920, bo izdala S. S. M. te-le publikacije: 1. »Posebni uklovi slovenskega učnega jezika v osnovni šoli.« Za učiteljska priredil Fr. Fink. — 2. Dr. Ljudevit Pivko in Adolf Schaup: »Telovadba. Razlaga telovadne teorije in navodilo k vodstvu telesnih vaj po Tyrševem sestavu.« — 3. Letopis, ki bo objavil oceno delovanja H. Schreinerja, J. Macherja in J. Krulca. Poleg tega pa še »Podrobni učni načrt za telovadbo.« — Imenik članov in seznam izdanih knjig bo izšel v posebni knjigi.

— Članom Slovenske šolske Matice za kranjski šolski okraj. Vse one, ki so letos že plačali članarino in poštino v znesku 21 K, nujno prosim, da dopošljejo še 12 K kot doplačilo k povišani članarini. — Vilibald Rus, poverjenik SSM v Kranju.

— Izpiti kočevskega učiteljstva iz slovenščine. Poverjeništvu za nauk je podaljšalo kočevskemu učiteljstvu rok za usposobljenostni izpit iz slovenščine do spomladi 1922. Obenem se ustanovi v ta namen dvomesečni tečaj v Kočevju od 1. julija do 15. septembra 1921, ako bo ministrstvo dovolilo kredit. Nemški učitelji in učiteljice, ki bi ne napravili izpita iz slovenščine do spomladi 1922, se bodo odpustili oziroma upokojili.

— Štendije. Na osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani se razpisuje šest štendij po 250 K mesečno, počenši s 1. januarjem 1921 do konec junija 1921 za obiskovalke tega zavoda in sicer za sledeče tehnike: belo in pisano vezenje, toledo, filet, šivane čipke in biserna dela. Ubožne prošilke, katere naj vložijo svoje prošnje s potrebnimi prilogi pri Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani do 20. decembra 1920, naj dokažejo, da imajo v Ljubljani pri sorodnikih ali znanih stanovanje zagotovljeno, da se jih bo tudi od doma potpiralo in da se hočejo temeljito ene od teh tehnik izučiti za samostojno izvrševanje ženske domače obrti kot življenski poklic v svojem kraju.

— Smrtina kosa. V Ljutomeru je umrla 2. t. m. gospa Ana Robičeva, soproga šolskega ravnatelja, po kratki bolezn, stara 65 let. Rajna je bila neizmer-no delavna in pridna soproga ter mamica. Naše sožalje gospodu soprogu in tovarišici gdč. hčerki. Blagopokojni večni mir.

— Članarina in darila za Učiteljski konvikt. Ferdo Wigele iz Laškega potoka za »narodne himne« 5 K. — Ante Anzulović 10 K, Justina Hiti 20 K, Levstik Marcela 10 K, Zavašnik Albina 10 K, Mohorč Vera 20 K, I. Lampetova 20 K.

Čuk Mara 10 K, Rupa Marija 10 K, Jaglič Milan 20 K, Pristov Anton 10 K, I. Premelčeva 20 K, Mrak-Levstik Zlata 10 K, Kumelj Metod 20 K, vsi z Viča pri Ljubljani. — I. Erzinova 10 K, Možina 10 K, Gracde-Trefalt 10 K, Razpotnik Albin 10 K, vsi iz Semiča. — I. Jurečič iz Strečkoveca 10 K. — Mohorč Božo iz St. Vida pri Vojniku 20 K. — Mara Ušeničnik iz Mengša 40 K. — Stefanija Pavličeva iz Toplice pri Zagorju 20 K. — Seb. Piskernik iz Jezenskega nad Kranjem 10 K. — Vrežec Stanko 20 K, Berčič Vida 20 K, Semolič-Lušický Julija 20 K, vsi s Suhora pri Metliki. — Na sestanku pri Francu v Podbrezjah nabral tov. Sepaher 157 K in sicer so darovali: g. Pavlin 20 K, Marija Tome iz Kranja 10 K, Olga Savnik iz Kranja 10 K, Stanko Završnik iz Kranja 20 K, Vladimir Rožina iz Kranja 8 K, ostali zborovalci 89 K. — Ivan Kiferle iz Ljubljane 10 K, Ljudmila Kiferle iz Bevk 10 K. — Miroslov Pretnar iz Ljubljane 50 K. — Ivana Zorič 20 K, Ivana Dolinar 20 K, P. Tomšič 20 K, A. Kovač 20 K, E. Tumher 20 K, K. Stravs 20 K, vsi iz Višnjegore. — Ženka dr. Rožič-Tekavčičeva iz Zg. Šiške 20 K. — Legat Stanko iz Sp. Šiške 10 K. — Egidij Schiffrer 20 K, Fran Weit K 11/40, Ema Kramaršič 11 K, Rozina Coriary 10 K, Valentin Razingar 10 K, Alojzij Kunčič 10 K, Silva Šustaršič 10 K, Marija Schitnik 10 K, Ema Pibrovca 10 K, Leo Pibrovca 10 K, Drago Hude 10 K, Julijana Felle 10 K, Roza Salberger 10 K, Miloš Salberger 10 K, Amalija Skok 10 K, Alojzij Rabič 10 K, Jospina Hlebanja 10 K, vsi z Jesenic na Gorenjskem. — Pestevšek Karel 20 K, Zilvko Avgust 20 K, Soršak Olga 20 K, Bregant Mara 20 K, vsi iz Slivnice pri Mariboru. — Vidic Edi iz Reteče pri Škofji Loki 10 K. — Fr. Bevc 20 K, Dora Debelak 20 K, Zofka Debelak 20 K, Z. Lovrec 20 K, V. Medved 20 K, Fr. Šega 20 K, L. Zupanič 20 K, Hinko Sumer 60 K, vsi iz Šmarji pri Jelšah. — Janko Knapčič 10 K, Ivan Pavlovič 10 K, Ivana Piller 10 K, Ljudmila Gomilšek 10 K, Olga Knapčič 10 K, vsi z Vidma pri Krškem. — Ivan Benedičič 10 K, Marija Benedičič 10 K, I. Jenko-Margon 10 K, I. Jenko 20 K, vsi iz Mirne na Dolenjskem. — Jernej Črnko 20 K, Romana Osana 20 K, Marija Urbajsova 20 K, Milko Vanda 20 K, vsi iz Šmarjete ob Posnici. — Učiteljski zbor v Leitersberg-Krčevini pri Mariboru 110 K. — Ivan Glinšek 10 K, Ljudmila Glinšek 10 K, Danica Glinšek 10 K, Marita Sekirnik 10 K, Marija Kit 10 K, Rudolf Predan 10 K, vsi iz Rogaske Slatine. — Janko Golob 20 K, Janko Pogačnik 20 K, Vinko Ljubič 20 K, Milka Vovk 20 K, Zinka Peršič 20 K, Lojzka Weiss 20 K, Minka Malenšek 20 K, vsi z Rakpe pri Krškem. — Današnja zbirka K 1734/40; uspeh darovanja do današnjega dne — K 6221/90. Hvala lepa! Živili darovalci (darovalke) in nasledniki (naslednice)! — Jakob Dimnik, blagajnik.

Za Jugoslovansko Matico sta darovala Ivan in Ljudmila Kiferle 20 K.

Neodrešena domovina.

—r Šolski svet na Goriškem. Tržaški generalni civilni komisariat je z odlokom 16. novembra razpustil vse kraje in okrajne šolske svete na Goriškem in Gradiščanskem. Z istim odlokom je ukazal novo volitev vseh teh svetov, katerih konstituiranje se mora izvršiti do konca tekočega leta.

—r Hreščakova zadeva. Učiteljsvo sežanska okraja je pri uradni konferenci 9. julia t. l. zahtevalo od civilnega komisariata Guel'elma, naj se prekliche premeščenje učitelja Hreščaka. Civilni komisar je obliubil, da bo zadevo uredil tekom požitnic — sicer bi se konferenca ne vršila. Besede ni držal. Tov. Hreščak je še danes na cesti.

Za 27. oktobra je nadzornik prof. Demonte sklical stalni odbor učitelstva za sež. okraj na posvetovanje radi preuredbe šolstva. Došlo učitelstvo je nabralo zahtevalo pojasnila radi obliubi civilnega komisariata (ki je bil ravno na kratkem dopustu) in ko je videlo, da je zadeva ravno tam, kakor pred meseci, je podalo naslednjo izjavo:

Civilnemu komisariatu gosp. Guglielmu v Sežani. Podpisani učitelji, izvoljeni pri uradni konferenci, dne 9. julia t. l., v stalni odbor v svrhu preuredbe šolstva, videč, da je po krivici preganani učitelj Hreščak Alojzij zastopnik učitelstva v okrajnem šolskem svetu. Še danes brez službenega mesta in že pet mesecev brez vsakršne plače, dasi ima petnaest službenih let za seboj, izjavljajo — ker je vsako uspešno delo za povzdigo šole nemogoče, če je učitelstvo popolnoma brezpravno — da ne morejo sodelovati pri reformah šolstva, dokler se vsaj deloma ne popravi storjena krivica.

Sežana, 27. oktobra 1920.

Podpisani: Baša A., Gregorčič A., Kenda F., Pahor J., Ravbar J., Živčeva Fr. »Koliko časa se bo ta težavna in silno zamotana zadeva »urejevala« ne vemo. Res je, da so toj. Hreščaka kar čez noč vrzli iz službe. Če se vsaj deloma ne popravi krivica, to se pravi, če se Hreščaku ne nakaze plača brez odloge, potem je le še eno sredstvo: odločna akcija učitel-

stva. Če se učitelstvo ne upre krivičnemu preganjanju enega prvih borilcev za interese stanu, nima moralne kvalifikacije za svojo poklicno zaupanje novega rodu, ki mu je izročen, pristavlja tržaško učiteljsko glasilo v svoji zadnji številki.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročilno knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

Narodne himne in domorodne pesmi za mladino. Priredil učitelj Fran Marolt. Izdalo in založilo Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1920. Cena 5 K.

V priročni knjižici male osmerke 10 : 15 je tovariš Marolt zbral na 48 straneh šest narodnih himen (slovensko, hrvaško, srbsko, češko, poljsko in »Hej, Slovani«) ter dvanaest znanih, domoljubnih pesmic (Sokolska; Ljubezen do domovine; Triglav; Čemu som Slovenka?; Slovenec sem; Otok bleški; Slovenec, Srb, Hrvat; Telo vadska; Popotnikova pesem; Mladí vojaki; Rado ide Srbín u vojnikje; Vsakemu svoje).

Napevi so dvoglasni, le »Slovenec sem« je postavljena v prvem in tretjem delu triglasno, dasi bi bil lahko triglasen tudi drugi del tako, da spremeljata prvi in drugi glas vzajemno menjajoč h-g—c-fis v obeh 4 taktih, kjer ima tretji glas naprev. — Narodne himne — posebno pa »Lepa naša domovina« in »Bože pravde« naj se pojejo onoglasno, kar je vsekako veličastnejše.

Obseg glasov je v napevih popolnoma primeren za mlad grla. Zbirka bo dobrodošla šolski mladini, ki naj pridno sega po nji.

Glasbena Matica priporoča od novejših slovenskih klavirskih skladb nakup muzikalij za Miklavževo in božično darilo mladini: Tri nove klavirske skladbe Stanka Premrla: 1. Ob kolovratu. 2. Pri otrocih. 3. Vzdihi in klavirski album za slovensko mladino, sestavljen Josip Pavčič. Premrllove skladbe spadajo k onim redkim slovenskim klavirskim umetninam, ki so samostojne in lepe. Pavčičev klavirski album obsega 81 slovenskih narodnih pesmi, je zelo okusno prirejen in priljubljen. Cena za Pavčičev album 16 K, za Premrllove tri klavirske skladbe 12 K. Naroča in dobavi se pri Glasbeni Matici v Ljubljani.

Žepni koledarček za leto 1921. Kakor lansko leto je izšel ta koledarček v isti zelo priključni in priročni, mali, žepni obliki in okusni vezavi tudi za leto 1921. — Prodajna cena znaša v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in drugod do novega leta 12 K. Po novem letu se prišteje doklada. Trgovci, ki želijo popust naj se obmejo na založništvo.

ZA REZERVNI SKLAD UJU POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklad upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

LXVII. izkaz.

Po 182 K: Učiteljsvo v Jesenicah na Gorenjskem. Darovali so: Schiffrer Egidij 20 K, Weit Fran 11 K, Erna Kramaršičeva 11 K, po 10 kron pa: Rozina Coriaryeva, Razingar Valentin, Alojzij Kunčičeva, Silva Šustaršičeva, Marija Schitnikova, Ema in Leon Pibrovca, Hude Drago, Julijana Fallova, Roza in Miloš Salberger, Amalija Skokova, Rabič Alojzij in Jospina Hlebanjeva. — Po 119 K: Sepaher Anton nabral na sestanku pri Francu v Podbrezjah. Darovali so: g. Pavlin 20 K, zborovalci 89 K ter Rožina Vladimir iz Kranja 10 K. — Bravo! Pri vsaki priliki le odločno pokažimo, da smo zvesti svoji organizaciji! V organizaciji je moč, ki je ne zlomi nobena sila. — Po 100 K: Učiteljsvo — Vič pri Ljubljani. Prispevali so po 20 K: Kumelj Metod, Iva Premelčeva in Vera Mohorčeva, po 10 K pa: Marcela Levstikova, Albina Zavašnikova, Pristov Anton ter Zlata Mrak — Levstikova. — Le tako naprej! Tudi na Viču se dela dan vkljub raznim zaprekam. — Po 60 K: Učiteljsvo — Suhor pri Metliki. Darovali so po 20 K: Vrežec Stanko, Vida Božičeva ter Julija Semoličeva-Lušička. — Po 50 K: Učiteljsvo — Mirna na Dolenjskem. Prispevali so po 10 K: Benedičič Iv., Marija Benedičičeva in Jenko — Mazgonova, gđ. Jenkova pa je darovala 20 K. Po 40 K: Šolsko vodstvo — Tezno pri Mariboru. Darovali so po 10 K: Zmagoslava Brozjanjeva, Marija Weberjeva, Luknar Franjo in Brumen Anton. — Po 40 K: Šoštarčič Aleš — Bojanci. — Po 20 K: Herbst Povet — Ljubljana. — Po 13 K: Bellin France — Ljubljana; Vidic Edi — Reteče pri Škofji Loki; Stefanija Pavličeva — Toplice pri Zagorju; Kiferle Ivan — Ljubljana; Ljudmila Kiferletova — Bevke, ter Režek Juraj — Ljubljana. Daril za Miklavža pričakujem še in še! — — Današnji izkaz 671 K. Prej izkazanih 28.223 K. Skupaj 28.894 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Učit. društvo za Maribor: Vabilo na zborovanje za 9. decembra bi nam morali poslati naj-

manj pred tednom dni, da bi ga priobčili že v zadnji t. j. 46. številki našega lista. Priobčenje vabila v 47. št., ki je izšla danes t. j. ravno 9. decembra, bi ne imelo smisla; zato smo ga opustili v današnji številki.

Odgovorni urednik:

Franč Štrukelj.

Last in založba UJU. — poverjeništvu Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Izšle so:

„Narodne himne in domorodne pesmi za mladino“.

Priredil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani. Cena 5 K. Dobe se v Učiteljski knjigarni.

Elegantni in trpežni ČEVLJI!

Ročno delo iz lastne delavnice

Drag. Roglič Maribor,

Tel. 157. Krekova ul. 3. Tel. 157.

(Preje mestna prodajalna usnja.)

CENE:

čevlji iz boks usnja K 550.— do 650.—

čevlji iz chevreaux usnja K 580.—

čevlji iz teletne in pitling usnja K 470.— do 530.—

V očigled najvestnejši izdelavi, okusni obliki in trpežnosti so moji izdelki brez konkurence. Za solidno delo garantom. — — — — — rantiram. — — — — —

Kontrolne knjižice

za obrtne nadaljevalne in gimnazialne šole se dobe v Učiteljski tiskarni komad po 3 K.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. nov. 1920 K 530.217-69.

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4%.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/6. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 2 K se ne odgovarja.

RISANKE

iz finega risalnega papirja 8 listov, z lepim ovitkom à K 4.—.

razprodaja

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani.

Pri večjem naročilu popust!

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trpini. Trdo vez. K 18.—.

Otroški oder Drugi predelani natis. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtcev in ljudskih šol. Broš. K 16.—.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHAEL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—.

Od 1. d. cembra t. l. vse knjige za 20% ceneje.

Božična darila!

Najprimernejša darila otrokom so mladinske knjige. V ta namen priporoča Učiteljska knjigarna v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, in sicer:

Engelbert Gangl: Spisi za mladino, I, II, III, IV, V, VI. zvezek po K 12.—
Andrej Rapčič: I, II, III, V, VI. zvezek po 12.—
Mišjakov Julče: I, II, III, IV, V, VI. zvezek po 12.—
Ivo Trošt: Moja setev. Spis za mladino, I in II. zvezek po 12.—
Pav. Flerč: Iz mladih let. Spis za mladino, I in II. zvezek po 12.—
Babica pripoveduje. Spis za mladino po 12.—
Marko Šenjanin: Slovenski Robinzon 15.—

Nadalje:

Rab. Tagore Povestice 12.—
Dr. Ivo Šorli Bob in Tedi 30.—
Cvetko Golar Prelepa Vasiljica 12.—
Bob za mladi zob (pesmice) 10.—
Dr. Ivan Lah: Dore 12.—
Oton Zupanič: Sto ugank (pesmice) 3.—

Razen tega vse šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Šolske pušice (peresnice) po K 5.—, 6.—, 8/40. 9.—, 25.—, 30.—.

V zalogi je tudi nadalje:

Ročni zapisnik, obsega koledar, plače stalnega učiteljstva, na ljudskih in meščanskih šolah, draginjske doklade, službena doba, upokojeve, šolstvo v Sloveniji, kolovno letstvo, poštni tarif. Cena izvodu za 100 učencev K 12.—, za 150 učencev K 14.—.

Šolski list. 1 številka I, II. in III. stopnje je pošla, II. stopnja 3. številka je izšla pravkar, stane 14 kron.

K. Wider: Moje prvo berilo. Sedmi natis, 12kron.